

Torek, 7. 4. 2020 (3 ure)

DRU

Stari vek – Rimljani (SDZ str. 109, 110)

Preberi zapis v SDZ.

Oglej si priložen PPT.

V zvezek prepiši zadnji diapozitiv.

SLJ

Prežihov Voranc: TRI PISANKE (besedilo je v prilogi)

- V zvezek napiši naslov in avtorja.
- Kateri praznik se bliža? Ga poznaš? Kaj veš o obdarovanju in barvanju jajc?
- Avtorja današnjega besedila, Lovra Kuharja – Prežihovega Voranca, si spoznal že ob branju kratkega besedila Prvo pismo, ki ga najdeš v knjigi Solzice.
- Prežihov Voranc je napisal tudi besedilo Tri pisanke.
- V prilogi preberi besedilo Tri pisanke. Če imaš doma knjigo Solzice, besedilo poišči v njej.
- Besede, ki jih ne razumeš, napiši v zvezek. S pomočjo spletnega slovarja SSKJ <https://fran.si> napiši razlago teh besed.
- Preberi vprašanja in nanje pisno odgovori.
  - Kaj je pisanka?
  - O čem se ne strinjata mati in oče? Kako to utemeljujeta?
  - Česa se deček sramuje?
  - Kdo je bil ob pogledu na pisanke najbolj prizadet?
  - Zakaj je deček prosil deklico za večji dar? Kaj je storil z njim?
  - Se ti zdi, da je fant ravnal prav?
  - Razloži poved, s katero Voranc konča zgodbo: »Takrat smo bili otroci, ki smo imeli sonce v očeh.«
  - Ali poznaš še kakšne druge šege in navade?
- Besedilo še enkrat preberi.

NIT

7. april 2020 je svetovni dan zdravja.

Zdravje je pomembna vrednota, varovanje zdravja pa sodi med temeljne pravice posameznika.

Ne le danes, vsak dan bi morali narediti nekaj za svoje zdravje. A danes ja za to še dodaten razlog.

Ko boste končali z delom, se odpravite na sonce, ki vam naj pričara nasmeh na obraz in iskrice v oči. Pa srečno!

PREHRANA – Kako smo odgovorni za svoje zdravje? (SDZ, str. 161, 162)

- V SDZ na strani 161 preberi Kaj že veš?
Razmisli:
Zakaj potrebujemo hrano?
Zakaj moramo biti pri pripravi in uživanju hrane pozorni na čistočo?
Katera živila lahko uživamo surova? Zakaj jih je potrebno oprati?
Zapiši nekaj pravil, s katerimi se v kuhinji izogneš nevarnostim za zdravje.
- V nalogi 9 zapiši primere, ko lahko nekatere bolezni in poškodbe sam preprečiš z odgovornim ravnanjem.
- Na strani 162 zgoraj preberi obarvano besedilo (Kako ravnati, ko potrebujemo pomoč? 112)
- Tudi sam si odgovoren za svoje zdravje. Snovi, ki jih vneseš v svoje telo, vplivajo na tvoje počutje in zdravje.
V nalogi 10 pobarvaj snovi, ki vplivajo na človekovo duševnost.
S pomočjo spletnega slovarja SSKJ <https://fran.si> poišči razlago besede duševnost.
- Na strani 163 reši še 1. in 2. nalogo.
- Poveži se na UČIM SE, poišči Prehrana, križanka in jo reši.

Prežihov Voranc: Tri pisanke

Moji starši so bili botri neki siroti, ki je živela s svojo materjo v bajti pod goro. Ko se je bližala velika noč in čas pisank, se je v hiši veliko govorilo o tem, kako pisanko naj ta sirota dobi. K pisanki spada seveda šartelj³¹ z rozinami napolnjen, toda mati je bila proti rozinasti potici in je mislila, da zadostuje, ako je šartelj napolnjen z orehi.

To pa še ni bilo vse, šega je bila tudi, da se k pisanki dá tudi nekaj denarja. In zdaj je bilo ravno narobe. Medtem ko je pri potici bila mati skopušja od očeta, je bil oče trši, ko je šlo za denar.

Mati je menila, da bi lahko vtaknila v šartelj eno krono³². Takrat je bila pri nas še Avstrija.

»Kako krono?!« je vpil oče ves razburjen. »Za rajniš³³ moram jaz cel dan tesati les. Krona je preveč. Mi smo siromaki, mi se že ne moremo bahati. Še bogatini vsi ne dajejo kron. Jaz sem dobil zeks³⁴, pa je bil moj boter bogataš, jaz sem pa kajžar³⁵. Dva zeksa daj zraven, je čisto dovolj.«

»Dva zeksa pa že ne dam,« je ugovarjala mati, »nas bo vendar sram. Taki ubogi pa spet nismo pri hiši. Nekaj mora biti tudi za otroško veselje. Pogledj, kako se naš veseli, če kaj dobi.«

In tako se je nazadnje zgodilo, da sta prišla v šartelj dva zeksa.

Edino za jajce se ni bilo treba prepirati, ali naj bo rdeče ali pa nepobarvano.

Pri nas je taka šega, da se pisanke raznašajo na velikonočni ponedeljek. Takrat so vsi otroci polni pričakovanja. Pisanka je pomenila za otroka veliko reč, za siromašnega pa še posebej. Pri vsaki hiši so bile seveda potice v hiši, boljše ali slabše, toda otroku je bila ljubša tuja stvar, čeprav slabša. Zato smo se velikonočnega ponedeljka vsi otroci tako srčno veselili.

V ponedeljek popoldne mi je mati povezala v culo šartelj z lepo rdečo pisanko. Vrh šarteljna sta tičala dva zeksa.

»Lepo nosi, da ne boš izgubil denarja,« mi je še zabičala pred odhodom.

Podal sem se na pot proti bajti pod goro. Treba je bilo hoditi več kot eno uro do tja. Zadelj revne pisanke me je bilo sram nositi.

Sredi pota je bilo veliko razpotje, kjer je pet raznih poti šlo križem na vse strani. To razpotje ni bilo predobro zapisano v otroških srcih daleč naokoli. Stari ljudje so govorili, da na tem razpotju včasih straši. Stisnjene srca sem se bližal razpotju in sem bil zelo vesel, ko sem ravno tu srečal drugega dečka, mojega sošolca, ki mi je tudi s pisankami prišel nasproti. Tudi ta fant je nekam tesno stiskal culo k sebi. Ko pa sva se pogledala, je bilo najine tesnobe takoj konec.

Postala sva celo razposajena. Jaz sem pri tem čisto pozabil, da ima moj šartelj le dva zeksa.

»Komu pa nosiš?« sem vprašal dečka, ki je imel večjo culo, kot je bila moja.

»K Otu na vaš kraj. In ti, kam neseš?«

»V bajto pod goro«

Potem sva se usedla na rob ceste, ki je bil porasel z napol suhim vresjem. Jasa sredi gozda, kjer so se križale poti na vse strani sveta, je bila svetla in sončna. Blizu naju je stal velik lesen križ, ki je bil že z mahom porasel.

Tisti fant, ki sem ga srečal, je bil iz premožne hiše doma. Imel je lepo obleko, medtem ko so bili moji rokavi že veliko prekratki.

Nisva še dolgo sedela, ko se je zabliskala na jasi postava mlade deklice, ki je prišla s culo v rokah. Meni je ob pogledu nanjo zastala kri v žilah. To je bila hčerka mojega botra in je gotovo bila s pisanko zame namenjena k nam. Cula v njenih rokah je bila zelo velika. Ko naju je zagledala, je povescila oči, ko da bi jo postalo sram. Potem se je napravila, ko da me ne pozna, in je hotela mimo naju dalje.

Jaz se nisem upal nič reči, toda moj tovariš jo je ustavil.

»Pojdi sem in se usedi k nama. Ali nosiš pisanko? Zdaj smo trije taki. Ali ni to lepo?«

»K vam grem,« je reklo dekle sramežljivo in pogledalo name. Položila je culo k najinima dvema.

»Potem bomo pa kar jedli,« je dejal fant, ki je bil z menoj in se smejal, »saj to je tvoja pisanka.«
»Tega pa ne,« je reklo dekle in hotelo spet pobrati svojo culo. »Jaz moram oddati celo pisanko.«

Meni se je njena odločnost in natančnost zelo dopadla. Nekaj časa smo sedeli vsi trije čisto tiho in se greli na soncu, ki je bilo ob tem času zelo prijetno, potem smo se počasi otajali in se začeli smejati drug drugemu. Deklica je imela lepe zobe, bele zobe in se je znala najlepše smejati. Deček, ki je bil z menoj, je bil nekoliko večji od naju obeh, pa se je začel norce briti, zato se mu je dekle vedno smejalo, kar meni ni bilo po volji. Jaz bi rad, da bi se dekle meni smejalo, toda to se ni zgodilo, ker nisem znal ničesar takega povedati, da bi se razveselila.

Znenada je deček predlagal:

»Poglejmo, kake so pisanke.«

Mene je njegov predlog spravil v slabo voljo, ker sem že prej opazil, da je moja cula najmanjša in da nosim torej najmanjšo pisanko. Kakor sem se veselil svoje pisanke, ki jo je nosila dekllica, tako sem se tudi sramoval naše revščine.

Tudi dekle je reklo, polno neke razposajene radovednosti:

»Pa poglejmo!«

Ker sta bila oba za to in posebno še, ker je bilo dekle za to, si nisem upal ugovarjati.

Najprej je dekle razvezalo svojo culo. Kako bogastvo je bilo to. Velik, rumen in lepo pečen šartelj, iz katerega so gledale črne, mehke rozine, se je zasvetil pred menoj. Vrh šarteljna je tičal velik, svetel rajniš, ki je bil iz samega srebra. Jajce, ki je bilo zraven, je bilo tako nežno pobarvano, ko da bi kdo v njega dihnil rahle rdeče barve.

Da, moj boter je bil bogat kmet in se je pri pisankah vedno izkazoval. Videl sem, da je moj tovariš ves zelen od zavisti. Ponosno sem gledal na tako lepo pisanko in pri tem pozabil na svojo culo. Dekle se je razkošno smejala. Potem je spet povezala culo in začelo odvezovati culo mojega tovariša.

Tudi ta pisanka ni bila preskopa. Šartelj je bil res nekoliko manjši od dekličinega, tudi manj rozin je gledalo iz testa, toda pogača je bila lepa bela in skoraj razkošna in rumena. Vrh šarteljna je tičala svetla krona. Pisanka je bila pobarvana z lepimi pisanimi rožami.

Ko je dekle tudi to culo lepo zavezalo, je prišla vrsta na mojo culo. Meni je postalo vroče in na tihem sem obžaloval, da sem se sploh dal zapeljati k temu počitku na razpotju. Toda dekličje roke so razgrnile haderco³⁶ moje cule.

Pred mojimi očmi se je zablistal majhen, krmežljiv šarteljček, ki ga je moja mati še malo prej tako skrbno zavezovala v culo. Imel je črnkasto, premočno pečeno skorjo in je bil slabo shajan in mnogo prenizek. Ona dva šarteljna sta bila še enkrat višja od mojega. Tudi iz njega niso kukale rozinaste oči. Ali kar je bilo najhujše, na vrhu se ni svetil velik, lep denar, ampak sta tičala tam le dva siromašna zeksa. Nato je dekle vzelo v svojo drobno roko pisanko, ki je bila oblita s težko črno rdečo barvo.

Dekle je menda čutilo mojo zadrego, zato je naglo začelo povezovati culo in ni reklo ničesar. Le deček je dejal:

»Komaj dva zeksa sta notri.«

»Komaj dva zeksa,« sem zašepetal jaz, vroč od ponižanja. »To je pa zato, ker smo mi revni ...«
Deček in dekllica nista na to nič odgovorila.

Komaj smo še nekaj časa sedeli na vresju, sem naenkrat zaprosil dekle:

»Daj mi rajniš.«

»Ne smem ga dati. Biti mora v šarteljnu, ki ga prinesem k vam,« mi je odgovorilo dekle.

»Daj mi rajniš, saj je moja pisanka, doma ne bodo nič rekli,« sem prosil dalje.

»Zakaj pa?« je tedaj vprašalo dekle z iznenadenimi očmi.

»Zato, ker bi ga rad imel. Je tako lep in svetel,« sem jo skoraj prosil.

»Tu ga imaš,« je reklo dekle, izdrlo denar iz potice in mi ga dalo. »Samo doma bom povedala, da si ga že med potjo vzela,« se je dekle opravičevalo.

Zagrabil sem denar in ga s pestjo vred stisnil v žep.

Nato smo odšli vsak svoj pot; dekle je šlo proti nam, deček svojo pot, jaz pa sem jo mahnil proti gori. In sredi jase je ostal le še samotni križ.

Ko sem bil sam sredi gozda in se prepričal, da me nikdo ne opazuje, sem pokleknil pred culo, pomaknil haderco na stran, da se je prikazal šartelj, pobral iz njega tista dva zeksa, v šartelj pa porinil tisti svetli rajniš, ki mi ga je na jasi dala deklica.

Pri srcu mi je postalo laže, ko sem to opravil. Nisem napravil ničesar slabega s tem, saj je bil rajniš moja pisanka in sem s svojim denarjem popravil sramoto in revščino naše hiše. Pri tem nisem mislil morda toliko na revščino v bajti pod goro in na veselje, ki ga bo tista sirota, ki bo dobila pisanke, pri tem imela, ampak sem bolj mislil na ugled naše kočice in svojih staršev, botrov, na našo revščino.

Tudi na to nisem mislil, da bo tisti rajniš, na katerega smo doma že celo leto računali, sedaj doma manjkal in da mogoče ne bom dobil klobuka ali pa čevljev.

Takrat smo bili otroci, ki smo imeli sonce v očeh.

³¹ šartelj: šarkelj, pecivo iz kvašenega testa z rozinami

³² krona: stara denarna enota

³³ rajniš: goldinar, denarna enota

³⁴ zeks: srebrn avstrijski kovanec za 6 krajcarjev, šestica

³⁵ kajžar: lastnik majhnega posestva

³⁶ haderca: ruta, rutica